

Advies kansenongelijkheid

Van de Maatschappelijke Adviesraad
Aan het College van Bestuur van Optimus

Preambule

De adviesaanvraag omtrent kansen(on)gelijkheid die de CvB van Optimus bij de MAR heeft neergelegd is een lastige. Enerzijds omdat het begrip kansen(on)gelijkheid complex en voor meerdere uitleg vatbaar is, anderzijds omdat de onderliggende landelijke feiten en data niet specifiek naar Optimus zijn te extrapoleren, althans niet met voldoende stelligheid. Daarvoor zijn de Optimus-gegevens nog te summier. Daarbij komt dat de MAR het gevoel heeft dat zowel nationaal als internationaal rondom dit thema al zoveel onderzoek en bijbehorende adviezen zijn gepubliceerd, dat er weinig geheel nieuwe inzichten aan toe te voegen zijn. Hooguit kan de MAR een aantal zaken aanstippen die in de maatschappelijke context van Optimus relevant genoemd kunnen worden.

Kansenongelijkheid doet zich op alle niveaus voor, landelijk, mondiaal, maar ook op een dorpschool in Noordoost Brabant. De oorzaken kunnen verschillen. Een ontwikkelingsachterstand, een te eenzijdige nadruk op cognitieve aspecten of ongelijke maatschappelijke verhoudingen kunnen een kind op achterstand zetten. De rol en de betrokkenheid van de ouders en de omgeving zijn van grote invloed, maar zeker ook de opvattingen, vooroordelen en verwachtingspatronen van docenten spelen een rol. Welke waarden en normen stelt Optimus voorop, zowel naar haar docenten en medewerkers als naar de ouders? Ouders moeten bewust gemaakt worden van hun invloed. De verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van kansen voor de kinderen ligt niet alleen bij de school. De aanpak van kansenongelijkheid begint bij de juiste houding. Daarbij staat samenwerking centraal. Samenwerking in de driehoek school-ouders-maatschappelijke partners.

Enkele aannames vooraf:

- Onder rendement verstaan we het bereiken van een zo hoog mogelijk onderwijsniveau. De discussie of dat in alle gevallen het beste is voor het kind, leggen we terzijde. Doel is om het kind, zoals Optimus voorstaat, regisseur te maken van zijn eigen ontwikkeling.
- Er zijn Optimus scholen die minder rendement uit het onderwijs halen dan andere. Daarbij laten we buiten beschouwing dat er 'slechts' sprake is van lichte trends die enigszins zichtbaar zijn.
- De regionale samenwerking met maatschappelijke actoren (gemeente, maatschappelijk werk, zorg) is niet optimaal, althans wordt door het CvB als niet optimaal ervaren. Verschillen tussen de gemeentes en het beperkte zicht van de MAR hierop, laten we ook buiten beschouwing.

Het advies kent dan een aantal elementen:

- Definieer het begrip kansenongelijkheid, waarbij helder gemaakt wordt wat het verschil is tussen 'gelijkheid van kansen' en 'gelijkheid van uitkomsten'. Spreek dezelfde (klare) taal, hanteer dezelfde begrippen.
- Benoem welke van de uit onderzoeken bekende oorzaken van kansenongelijkheid bij Optimus het meest herkenbaar zijn, maak een sterkte-zwakte analyse. Stem vervolgens het te formuleren beleid en daaruit voortvloeiende maatregelen daarop af.
- Vraag je af wat je wil bereiken tegen welke kosten/inzet. Werk je wensbeeld uit in een willen/kunnen/moeten/mogen kwadrant. Maak een overzicht van de verschillende belangen. Waar zijn die strijdig en waar kunnen ze elkaar juist versterken?
- Hou het thema bij de scholen op de agenda. Blijf data verzamelen, blijf analyseren, blijf scholen de spiegel voorhouden maar vooral: hou de professionele dialoog op gang. Niet de wijzende, verwijtende vinger maar de leerbare houding en het van elkaar leren: hoe komt het dat jullie leerlingen hoger scoren dan de onze? Wat doen jullie anders dan wij?
- Hanteer eerder gevonden opties om het probleem aan te pakken. Bij voorkeur op kleine schaal en als pilot. Ga daarbij nadrukkelijk uit van het verschil tussen de scholen en hun doelgroepen. Pak het situationeel aan, aansluitend bij de gemeenschap.
- Denk niet alleen aan immateriële zaken, zoals stimulerende vormen van onderwijs, differentiatie, plusklassen, zomerschool. Heb ook oog voor het faciliteren daarvan, zowel in personele, financiële als gebouwelijke zin
- Door meer samenhang te creëren tussen peuterspeelzaal, kinderopvang en school verbeter je kansen. In dat kader vraagt het beleid rondom het Integrale Kindcentrum om verdere doorzetting. Waarom niet meer IKC's?
- Probeer, vanuit het besef dat je als school weinig bereikt als je de ouders niet meekrijgt, onorthodoxe methoden om moeilijk bereikbare ouders bij de opvoeding van hun kind te betrekken. Denk aan huisbezoek, sociale activiteiten, actieve benadering, opleiden en ontwikkelen. Daar waar financiële middelen de beperking vormen, kunnen hulpmiddelen van de Stichting Leergeld ingezet worden. Hanteer een ketenbenadering, initiatieven als 'school is cool' kunnen de overstap van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs ondersteunen. Gebruik consequent het Optimus waardenkader als uitgangspunt hierbij. Activeer en betrek gemeenten om in het kader van de Lokaal Educatieve Agenda meer werk te maken van een gerichte en wijkgebonden aanpak.
- Blijf rondkijken. Leer van andere successen zoals De Ruwaard en Oss en andere voorbeelden (in binnen- en buitenland) en van nieuw onderzoek.
- Blijf investeren in het betrekken van maatschappelijke partners. Het ontwikkelen van een gemeenschappelijk urgentie gevoel is de eerste prioriteit. Pas daarna ontstaat een bereidheid om mee te denken, mee te werken en –in het beste geval- mee te betalen bij partners die onderwijs niet als corebusiness hebben.
- Blijf realistisch. Een maatschappelijk probleem los je in Cuijk en omgeving niet zomaar op. Stel je doelen op een haalbaar niveau. Klein, op kind niveau. Vier ieder succesje.

Namens de Maatschappelijke Adviesraad,
Alfred Kempe, 17 juni 2018